



วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการวิจัยด้านการศึกษาในที่นี้ได้ใช้เฉพาะความหมายที่หมายถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูเท่านั้น ทั้งนี้เพราะความจำกัดในค่าเวลาและเงินทุนในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งความจริงแล้วการศึกษาควรหมายรวมถึง การอบรมและพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับครูควย ทั้งภาระหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (กรมการศึกษานโยบาย 2524: 11) ดังนั้น วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การวิเคราะห์งานวิจัยด้านการศึกษาในประเทศไทย" ในครั้งนี้ จึงเป็นการสังเคราะห์สารนิเทศเพื่อประโยชน์ต่อการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์งานวิจัยด้านการศึกษาในประเทศไทยในลักษณะดังต่อไปนี้

1. โครงสร้าง ลักษณะ และปัญหาการศึกษา ในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งได้จำแนกตามกาลเวลาและเหตุการณ์สำคัญดังต่อไปนี้

1.1 โครงสร้าง ลักษณะ และปัญหาการศึกษา ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475

1.2 โครงสร้าง ลักษณะ และปัญหาการศึกษาในระยะหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475 จนกระทั่งถึง ก่อนสมัยการปฏิรูปการศึกษาพ.ศ. 2521

1.3 โครงสร้าง ลักษณะ และปัญหาการศึกษาหลังการปฏิรูปการศึกษาและแนวโน้มการศึกษาในอนาคต

2. ความพยายามในการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลความรู้ทางการวิจัยด้านการศึกษาในประเทศไทย โดยแยกกล่าวถึงเป็น 2 ตอน คือ

2.1 ความเป็นมาของการรวบรวมงานวิจัย และสถาบันที่ผลิตงานวิจัยด้านการศึกษา

2.2 ลักษณะและวิธีการที่ใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์งานวิจัย

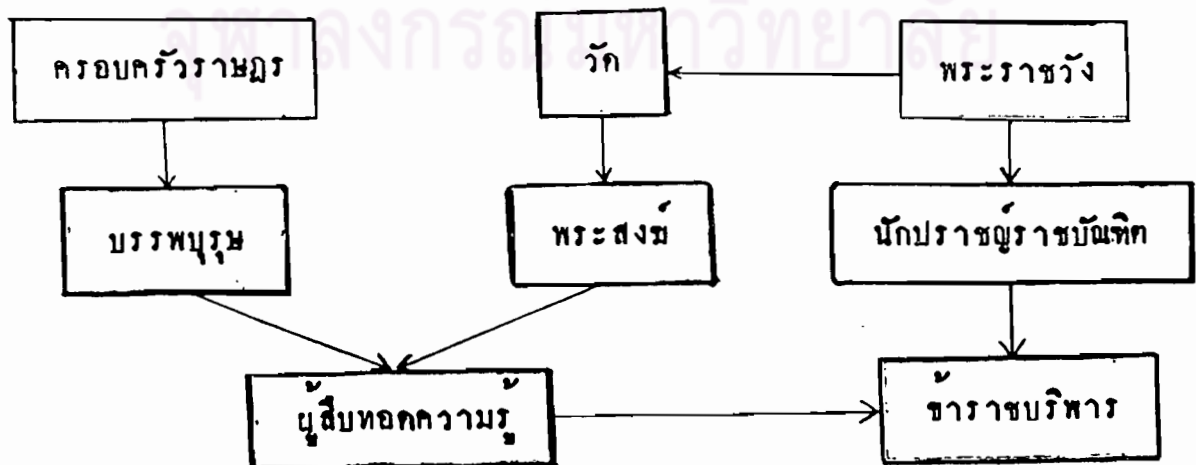
กานการศึกษา

1. โครงสร้าง ลักษณะ และปัญหาการศึกษาในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

1.1 โครงสร้าง ลักษณะ และปัญหาการศึกษา ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475

ในสมัยโบราณไม่มีการผลิตครู เนื่องจากผู้คนยังมีไม่มากนัก และที่อยู่อาศัยก็ห่างๆกัน การสืบทอดความรู้จึงอาศัยการสั่งสอนสืบทอดกันมา โดยบรรพบุรุษ ความรู้ที่สั่งสอนสืบทอดส่วนใหญ่มีลักษณะเพื่อให้ผู้สืบทอดสามารถประกอบอาชีพสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ได้ เมื่อมีการเผยแพร่ศาสนา และผู้คนก็อยู่ร่วมกันเป็นสังคมใหญ่ ทำให้ผู้คนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น จึงมีความต้องการความรู้ในลักษณะ หลักศีลธรรม คุณธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขนั้น ก็ได้มีวัดเป็นแหล่งในการให้ การศึกษาอบรมโดยผ่านทางพระสงฆ์ ทั้งนี้ครูที่ไม่มีการผลิตอย่างเป็นทางการ จึงได้แก่บรรพบุรุษและพระสงฆ์ นอกจากนี้ครูยังได้แก่ นักปราชญ์ราชบัณฑิต ในราชสำนัก พระราชวังของพระมหากษัตริย์ ที่ทำการอบรมสั่งสอนผู้คนเพื่อให้โคขารราชบริพารที่มีความรู้รอบรู้ในเชิงบุคลบาททวอย อย่างไรก็ตามความรู้ของราษฎรนั้น พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นประมุขของประเทศได้ทรงเอาใจใส่ดูแลโดยอ้อม คือ โดยวิธีการทำนุบำรุงพระศาสนาให้รุ่งเรือง ลักษณะการสั่งสอนโดยครูที่ไม่มีระบบการผลิตในสมัยโบราณ จึงมีการประสานสัมพันธ์กันโดยอ้อมถึงแผนภูมิข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแสดงการประสานสัมพันธ์ของการสั่งสอนอบรมในสมัยโบราณ



การผลิตครูอย่างมีระบบได้เริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตน-
โกสินทร์ สาเหตุเนื่องมาจากความต้องการขยายการศึกษาไปสู่ทวยราษฎร์ ของ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อให้ประเทศมีความเจริญทัดเทียม
อารยประเทศ ทั้งเช่นที่พระองค์ได้ทรงพบเห็นมาจากการเสด็จประพาสประเทศ
ทางยุโรปและสาเหตุที่สำคัญก็คือ เพื่อเตรียมประเทศให้พร้อม ที่จะเผชิญกับการ
ขยายลัทธิอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจทางตะวันตก อย่างไรก็ตามการ
ผลิตครูเพิ่งได้เริ่มอย่างจริงจังหลังการตั้งโรงเรียนแบบตะวันตกไปแล้ว ประมาณ
20 ปี กล่าวคือ เริ่มมีการตั้งโรงเรียนตามแบบประเทศทางตะวันตก เมื่อพ.ศ.
2414 แต่โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เพิ่งเริ่มครั้งแรกเมื่อพ.ศ. 2435 ทั้งนี้
เพราะแม้ว่าจะได้มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นแล้วก็ตาม แต่ในครั้งแรกนั้นได้จัดตั้งขึ้น
ในพระราชวังก่อน ซึ่งในพระราชวังนั้นมีนักปราชญ์ราชบัณฑิตพร้อมบริบูรณ์อยู่แล้ว
ครูที่สอนก็คือคนในกรมพระอาลักษณ์นั่นเอง ส่วนการศึกษาของทวยราษฎร์นั้น ได้
เริ่มจัดในพ.ศ. 2427 และการจัดในครั้งแรกๆก็อาศัยวัด ดังนั้น ครูก็อาศัย
พระสงฆ์ที่เคยทำการสอนกันอยู่แล้ว ต่อมาหลังจากที่ราษฎรได้เลิกกลัว ชาวเล้า
ลือที่ว่า "ซึ่งไปรบกวนเกล้าให้ตั้งโรงเรียนนั้นพระราชประสงค์ จะเก็บเด็กนักเรียน
เป็นทหาร"(ทองเคื่อน พิศาลบุตร 2525: 43) และได้มีการนิยม ส่งบุตรหลาน
เข้าโรงเรียนมากขึ้น ประกอบกับเกิดสภาพที่พระสงฆ์ที่สอนนักเรียน มักสอนตาม
อริยาศีลมิได้เป็นไปตามที่หลวงต้องการ จึงได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ขึ้นในปี
พ.ศ. 2435 โดยมีชาวอังกฤษเป็นอาจารย์ใหญ่ ทั้งนี้หลักสูตร และลักษณะการ
ผลิตครูของไทยจึงได้เริ่มวางรากฐานมาจากแนวความคิดของคนอังกฤษ หลักสูตร
ที่ใช้เรียนเป็นหลักสำหรับอาจารย์ชั้นประถมศึกษา ประกอบไปด้วย วิชาสามัญ
และวิชาครู อันได้แก่ วิชาหนังสือ, วิชาเลข, ภาษาอังกฤษ, ภาษา, ชกรรมจริยา, ภูมิ-
ศาสตร์, วาดเขียน, วาจาวิเคราะห์, และวิชาครู สำหรับวิชาครูนั้น นักเรียน
ฝึกหัดอาจารย์ต้องศึกษาเกี่ยวกับ นิทิสหลักสูตรประโยคหนึ่ง ภาษาอังกฤษและการจำแนก
ชั้น และต้องฝึกสอนให้ครบกำหนดในระหว่างที่อยู่ในโรงเรียน (บำรุง กลัก-
เจริญ 2506: 25 - 27) สิ่งที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่องการฝึกสอน โดย
นักเรียนฝึกหัดอาจารย์ต้องทำการสอนไปควบตลอดระยะเวลาที่เรียน ซึ่งกำหนด
ระยะเวลาในการเรียนจบหลักสูตรใช้เวลา 1 ปีแล้วจึงสอบไล่ถ้าสอบได้ถึงเกณฑ์
ก็รับประกาศนียบัตรประโยคครูประถม แต่ถ้าสอบไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ก็ไปประกาศนียบ-

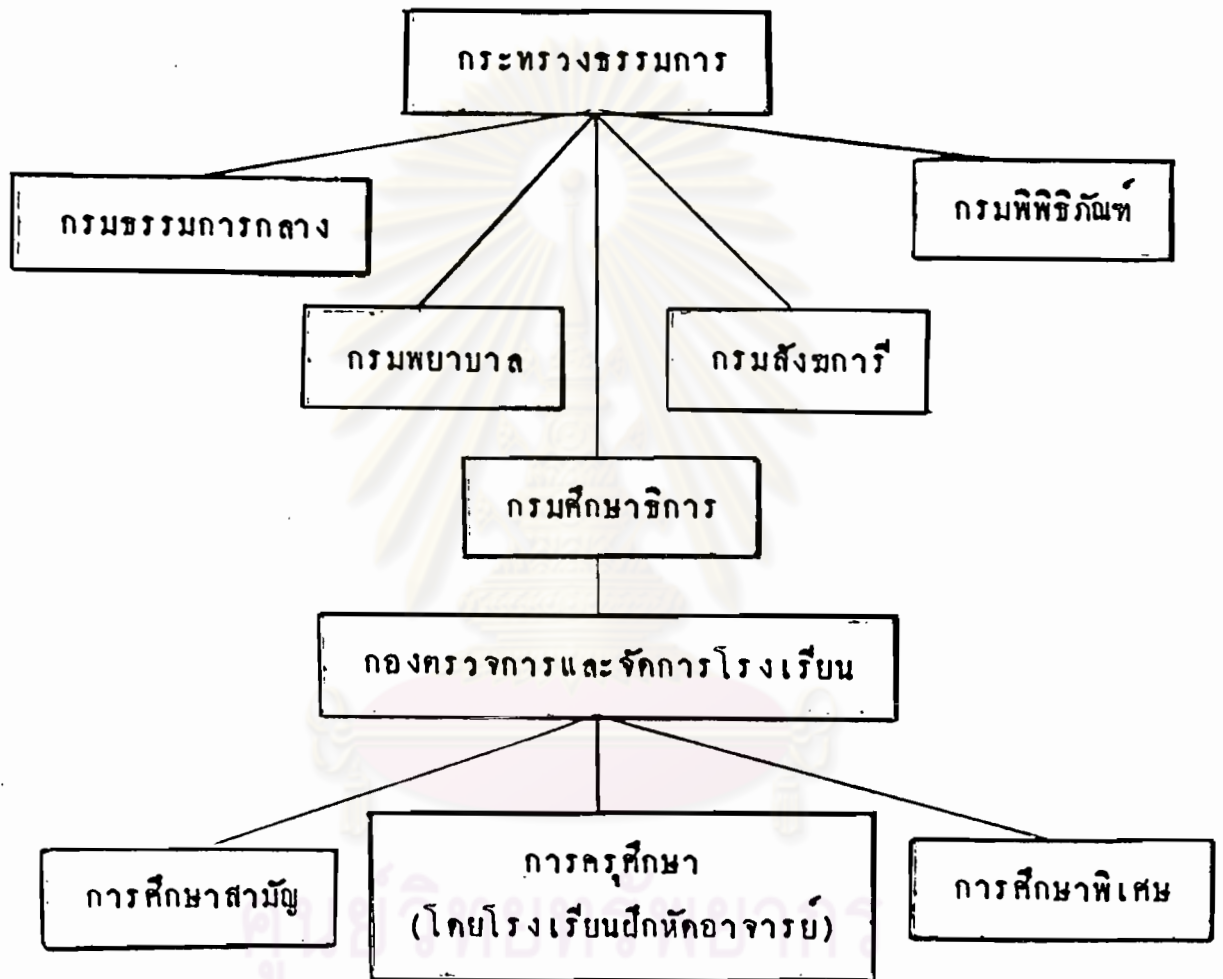
บัตริ์ประโยคกรรมมูล(บำรุง กลักเจริฎ 2506: 36) ส่วนผู้ที่สอบไม่ไ้ก็ต้องเป็นนัก-
เรียนฝึกหัดอาจารย์อยู่ท้อไปอีกปีหนึ่ง หรือจักให้เขารับราชการในตำแหน่งที่สมควร

เป็นที่น่าสังเกตว่าโครงสร้าง และลักษณะของการครุศึกษา ในระยะ
10 ปีแรกทีเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์นั้น เป็นไปอย่างง่าย ๆ แท้ก็เป็นระบบ
หอสมควร โดยโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์อยู่ในความควบคุมดูแลโดยตรงของ กอง
ตรวจการและจักการโรงเรียน สังกัดกรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ ซึ่งกรม
ศึกษาธิการในขณะนั้นยังมีงานในความรับผิดชอบอื่นๆอีก เช่น การศึกษาสามัญ อัน
เป็นการจักโรงเรียนสำหรับสอนความรู้เบื้องต้น และการศึกษาพิเศษที่จักการศึกษา
เกี่ยวกับวิชาจำเพาะสิ่งเพื่อให้มีความชำนาญในอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่
หลักสูตรของโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ เริ่มแรกก็มีวิชาการศึกษาเฉพาะสำหรับอาชีพ
ครูแลนั้นทั้งนี้เพราะอาศัยชาวอังกฤษช่วยรับตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ทำหน้าที่บริหาร
โรงเรียน ส่วนการรับนักเรียนเข้าเรียนครู ก็รับเอาผู้ที่มีความรู้เข้ามาฝึกหัดสา-
หรับให้เป็นครู และเมื่อสอบไล่ไ้ประกาศนียบัตริ์แลก็ออกไปเป็นครูไ้เลย โดย
การมอบหมายจากผู้มีอำนาจแบบระบบอุปถัมภ์ * ปัญหาของการครุศึกษาในขณะนั้นไ้
แตก 1. ปัญหาการแสวงหานักเรียนใหม่มาเรียนครู เนื่องจากยังไม่มีผู้นิยม 2. ปัญหา
ความรู้ความชำนาญในการเป็นครูไม่พอเพียงของนักเรียน ที่สอบไ้ประกาศนียบัตริ์
ของโรงเรียนไปแลแล้ว และ 3. ปัญหาเรื่องการไม่ทราบว่ามีไ้ใคร มีความเหมาะสม
ในการเป็นครูที่บ้าง จึงเห็นไ้ว่า การตระหนักถึงคุณภาพของครูนั้น ไ้ไ้มาตั้งแต่
เริ่มแรกของการผลิตครูเลยทีไ้เกี่ยว หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึง การตระหนักใน
ปัญหานี้ไ้แก่เหตุของกรมศึกษาธิการที่แสดงไว้ในคำสั่ง วางเกณฑ์การคัดเลือก
นักเรียนครูพ.ศ. 2445 ดังนี้

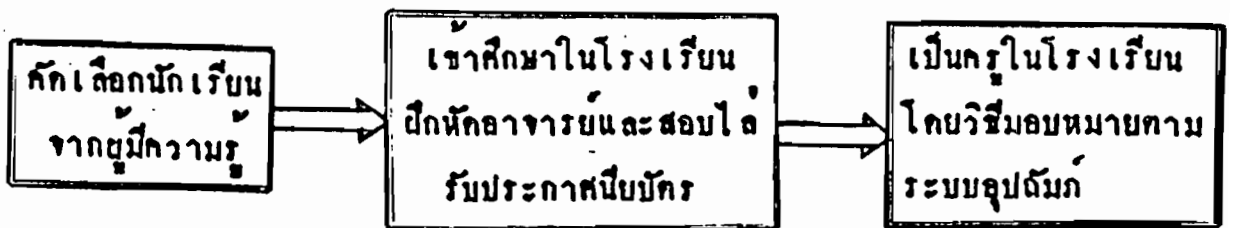
การฝึกหัดครู เป็นการสำคัญยิ่งอันหนึ่งของการศึกษา เพราะครูย่อมเป็น ผู้ที่จะ
ทรงคุณวุฒิวิชา สามารถที่จะให้ความรู้แก่ศิษย์โดยบริบูรณ์ ทั้งเป็นผู้ที่จะเพาะ
สันดานและกิริยา อัจฉาศย์ให้ศิษย์เป็นการที่ถ่วง เหตุฉะนั้นย่อมต้องการ ครุที่มาก ๆ
อีกประการหนึ่ง ในทุกวันนี้ย่อมเป็นสิ่งที่ปรากฏและนิยมกันแลแล้ว ว่า การเป็นครูย่อม
เป็นตำแหน่งสูง และเป็นตำแหน่งที่จะสามารถจะถือเอาเป็นหลักฐาน ที่บุคคลจะปัก
หน่วงเอาเป็นวิชาสำหรับตนไ้... เหตุฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องกวักจัน ในการ
ฝึกหัดครูให้ยิ่งขึ้น (กรมศึกษาธิการ 2445: 408 - 412 อ้างถึงใน บำรุง กลัก-
เจริฎ 2506: 28)

โดยสรุปแล้วในระยะ 10 ปีแรกนั้นโครงสร้างการบริหารการครูศึกษา และวิธีการก้าวเข้าสู่อาชีพครู สามารถเขียนเป็นแผนภูมิเพื่อความเข้าใจเชิงระบบ ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างการบริหารการครูศึกษาพ.ศ. 2435 - 2445



แผนภูมิที่ 3 วิธีการก้าวเข้าสู่อาชีพครู



หลังจากปีพ.ศ. 2445 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปีพ.ศ. 2474 ก่อนการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีพระมหากษัตริย์มีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียวมาเป็นการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น กิจการเกี่ยวกับการครุศึกษา ได้มีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าในหลายๆด้าน การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆได้แก่

1. กรมศึกษาธิการได้ออกคำสั่ง วางเกณฑ์คัดเลือกนักเรียนฝึกหัดครูใหม่ เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมในการจะเป็นครูดี โดยกำหนดให้ครูใหญ่ ในโรงเรียนสามัญต่างๆคัดเลือกนักเรียนในโรงเรียนของตนไว้ ไม่ว่าชั้นต่ำหรือสูง อายุมากหรืออายุน้อย สุดแต่มีลักษณะและท่าทางที่จะเป็นครูดีก็เป็นใช้ได้ แล้วให้เอาใจใส่แนะนำสั่งสอนในส่วนวิชาสามัญและงานในหน้าที่ครูควบ เมื่อครูชาก็ให้นักเรียนที่เลือกไว้นี้ฝึกกันสอนแทน แต่อย่าให้ต้องสอนคนละหลายชั่วโมงนัก เพราะจะขาดการเรียนไปส่วนหนึ่ง เมื่อถึงคราวสิ้นปีนักเรียนที่เลือกไว้นี้คนใด สอบไล่ได้ชั้นประถม ก็ให้ครูใหญ่ส่งเขามายังกรมศึกษาธิการพร้อมทั้งคำชี้แจงว่า ได้เลือกและกล่อมเกล่าวางสำหรับเป็นครูแต่เมื่อยังเป็นนักเรียนอยู่ในชั้นนั้นๆ นับจนถึงเวลาที่ได้ส่งเขามานี้ก็ได้ปีกี่เดือน กับรับรองว่าเป็นคนประพฤติดี มีธรรมาศัยและท่าทาง เป็นครูได้แท้ แล้วกรมศึกษาธิการจะคัดเลือกนักเรียนเหล่านี้ไปไว้ในโรงเรียน ที่จะได้กำหนดคตภายหลัง (กรมศึกษาธิการ 2445: 408 - 412)

2. ได้จัดให้มีโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เพิ่มขึ้นและขยายให้ไปตั้ง ตามมณฑลต่างๆหลายแห่งนอกเหนือจากในเมืองหลวง ได้จัดให้มี โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์สำหรับนักเรียนหญิงตั้งแต่พ.ศ. 2456 และนอกจากนี้ เมื่อพ.ศ. 2459 ที่ได้มีการตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นก็ยังมีแผนกสำหรับสอนนักเรียนไปเป็นครูควบ แม้จะมีการโอนอำนาจการบริหารการครุศึกษากลับไปกตมระหว่างกรมศึกษาธิการกับทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในระยะแรกๆ แต่อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่พ.ศ. 2471 เป็นต้นมาก็ได้มีนโยบายให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดการด้านครุศึกษาเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน สถาบันการผลิตครูยิ่งขยายจำนวนมากขึ้น หลังการออกพระราชบัญญัติประถมศึกษาพ.ศ. 2464ที่บังคับให้เด็กทุกคน เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนโดยไม่เสียค่าเล่าเรียนระหว่างอายุ 7 - 14 ปีซึ่งทำให้มีความต้องการครูมากขึ้น จากสถิติเมื่อปีพ.ศ. 2471 มีสถาบันผลิตครู ทั้งในกรุงเทพฯ และหัวเมืองรวมถึง 25 แห่ง(รอง ศยามานนท์ 2507: 119)

3. จัดให้มี "กรรมการฝึกหัดอาจารย์" ขึ้นในกรมศึกษาธิการ และให้กรรมการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการฝึกหัดอาจารย์โดยทั่วไป อันเป็นความก้าวหน้าจากเดิมซึ่งเคยมีแต่เพียงผู้ตรวจการและจัดการโรงเรียน ฝึกหัดอาจารย์ เท่านั้น.

4. ขยายหลักสูตรการฝึกหัดครูให้มีวุฒิสูงขึ้น จากครูประกาศนียบัตร ประถม เป็นครูประกาศนียบัตรมัธยม และขยายหลักสูตรการฝึกหัดครูวิชาเฉพาะขึ้น อีกหลายสาขา ทำให้ในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเรามีครูวุฒิต่างๆทั้งนี้ ประกาศนียบัตรครูมูล (ไซอิ๊กษร ป. ห้ายชื่อผู้สอบไล่ได้) ประกาศนียบัตรครูมณฑล ครูประกาศนียบัตรประถม (ป.ป.) ครูประกาศนียบัตรมัธยม (ป.ม.) ประกาศนียบัตรประโยคครูฝึกหัดชั้นมูล (ป.ก.) ประกาศนียบัตรประโยคครูฝึกหัด ชั้นประถม (ป.ป.ก.) ประกาศนียบัตรประโยคครูฝึกหัดชั้นมัธยม (ป.ม.ก.) ประกาศนียบัตรครูฝึกหัดกรรมชั้นมูล (ป.ห. - ต่อมาพ.ศ. 2466 ได้ขยายหลักสูตรกรรม แผนกจักสานเป็นครูจักสานชั้นตรี โท เอก และไซอิ๊กษรย่อว่า จ.ต. จ.ท. และ จ.อ.) ประกาศนียบัตรครูวากเขียนชั้นมูล (ป.ว.) ประกาศนียบัตรครู วากเขียนชั้นประถม (ป.ป.ว.) ประกาศนียบัตรครูวากเขียนชั้นมัธยม (ป.ม.ว. - ในพ.ศ. 2466 ประกาศนียบัตรครูวากเขียนไคแบกวิชาเอกย่อยเป็นวิชาวากเขียน เจริญแบบอย่างและจัดให้มีชั้นตรี โท เอก วุฒิที่เป็นอักษรย่อท้ายชื่อจึงเป็น บ.ค. บ.ท. และ บ.อ. และมีวิชาวากเขียนเชิงวิชาวาก วุฒิที่เป็นอักษรย่อท้ายชื่อคือ ว.ค. ว.ท. และ ว.อ.) ประกาศนียบัตรครูพลศึกษาชั้นมูล (ป.พ.) ประกาศนียบัตรครูพลศึกษาชั้นประถม (ป.ป.พ.) และประกาศนียบัตรครูพลศึกษา ชั้นมัธยม (ป.ม.พ.)

5. ได้มีการพิมพ์เอกสารหลักสูตรขึ้นเรียกว่า "หลักสูตรวิสามัญศึกษา" ประกอบด้วยหลักสูตรประโยคครูมูล หลักสูตรประโยคครูประถมศึกษาและหลักสูตร ประโยคครูมัธยมศึกษา โดยแยกลักษณะหลักสูตรวิชาสามัญระหว่างครูหญิงและครู ชายต่างกัน ให้เหมือนกันเฉพาะวิชาครูเท่านั้น

6. กำหนดวิชาสามัญใหม่ๆไว้ในหลักสูตรเพิ่มขึ้นให้สอดคล้องกับ ความก้าวหน้าทางวิชาการของการศึกษาสามัญ โดยจัดให้เป็นวิชาเลือกสำหรับประโยค ครูมัธยม เช่น เคมีสตรี บอทานี ฟิสิกส์ ไฮโดรสแตติกกับนิวแมติก ความร้อน และแสงสว่าง แม่เหล็กกับไฟฟ้า เมคานิก ภูมิวิทยากับโลกวิทยา ปราณวิทยา

ปอลิติก อีคอนอมี วิชาเพาะปลูก วิชาค้าขาย ที่ขคิดเบื้องต้นกับเลขและเมน
 สู่เรชั่นจบวิธี เทลน จีออเมตรี ตรีโกณจรูปสามเหลี่ยม พงสาวการสยามกับ
 สึงเซพพงสาวการโลก สึงคีต การทหารชั้นนายกอง ปีมนาสติก เป็นต้น

7. เปลี่ยนชื่อโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เป็นโรงเรียนฝึกหัดครูในปีพ.ศ.
 2456 สาเหตุที่เปลี่ยนเนื่องมาจากการเทียบความหมายคำกับภาษาอังกฤษ โดย
 เห็นว่าคำว่า "อาจารย์" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Professor ซึ่งมีความหมาย
 ว่า เป็นผู้อำนวยการวิชาเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่างและคำว่า "ครู" จะใช้ในที่ที่ตรงกับ
 ภาษาอังกฤษว่า Teacher ซึ่งมีความหมายว่าผู้สอนนักเรียนชั้นต่างๆ จึงเปลี่ยน
 ชื่อให้ตรงกับความหมายของคำ(กระทรวงธรรมการ 2456:323)

8. จัดทำระเบียบว่าด้วยการฝึกหัดครูของกรมศึกษาธิการพ.ศ. 2461
 สำหรับให้โรงเรียนฝึกหัดครูที่มีอยู่แล้วหลายแห่งได้ถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

9. ใ้มีความพยายามใช้เกณฑ์ในการให้ประกาศนียบัตร พิจารณา
 ประกอบการสอบไล่ดังนี้

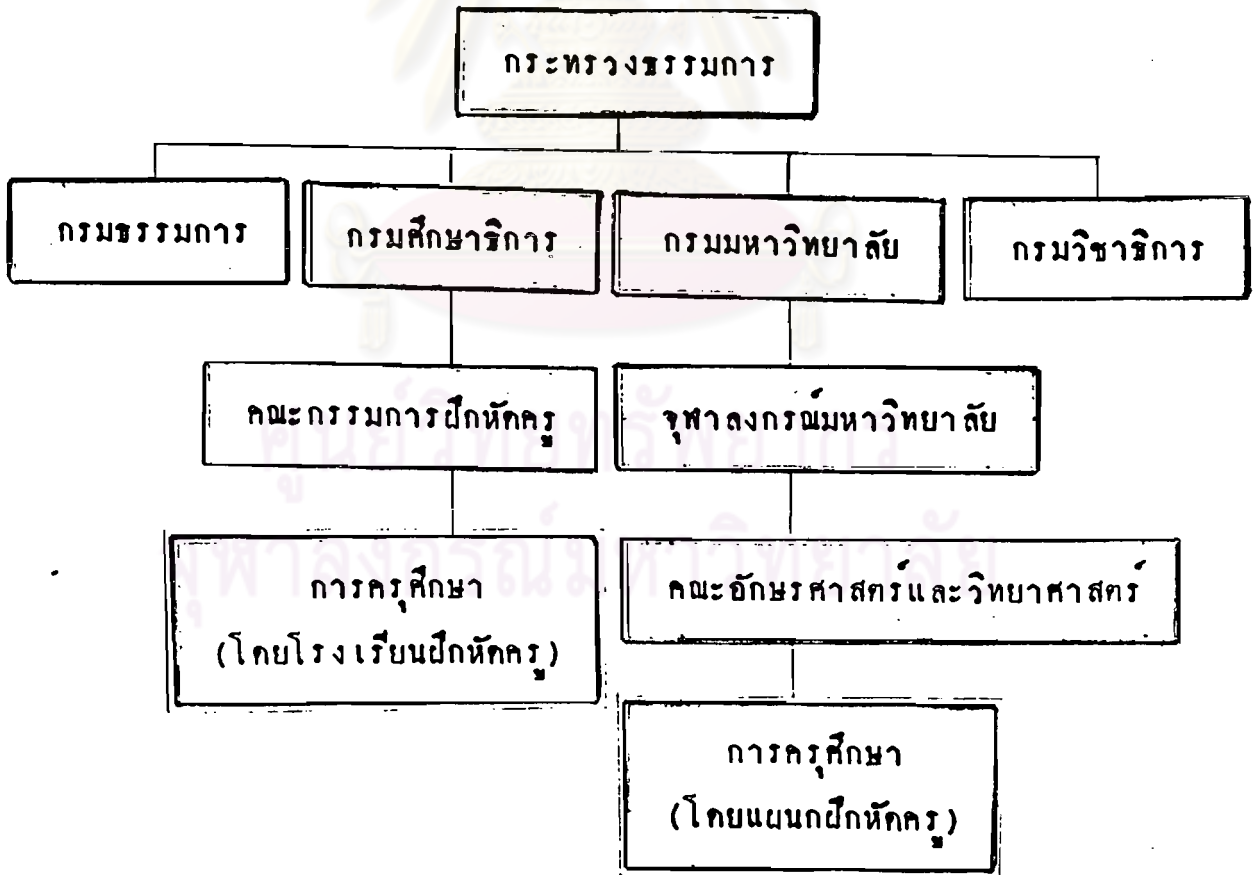
- (1) ใ้ฝึกหัดสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าปีหนึ่ง
- (2) ใ้รับรายงานจากผู้เป็นหัวหน้าว่ามีความสามารถเก้หน้าที
 และความประพฤติ
- (3) ครูชายต้องมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ และครูหญิงมีอายุครบ
 18 ปีบริบูรณ์

ระเบียบนี้ใ้ยกเลิกไปเมื่อพ.ศ. 2469 โดยกำหนดใ้ผู้ที่สอบไล่ใ้ ใ้ประกาศนียบัตร
 แล้วเป็นอันรับประกาศนียบัตรใ้เลยทีใ้เกี่ยว(กระทรวงธรรมการ 2469:1236 -
 1237)

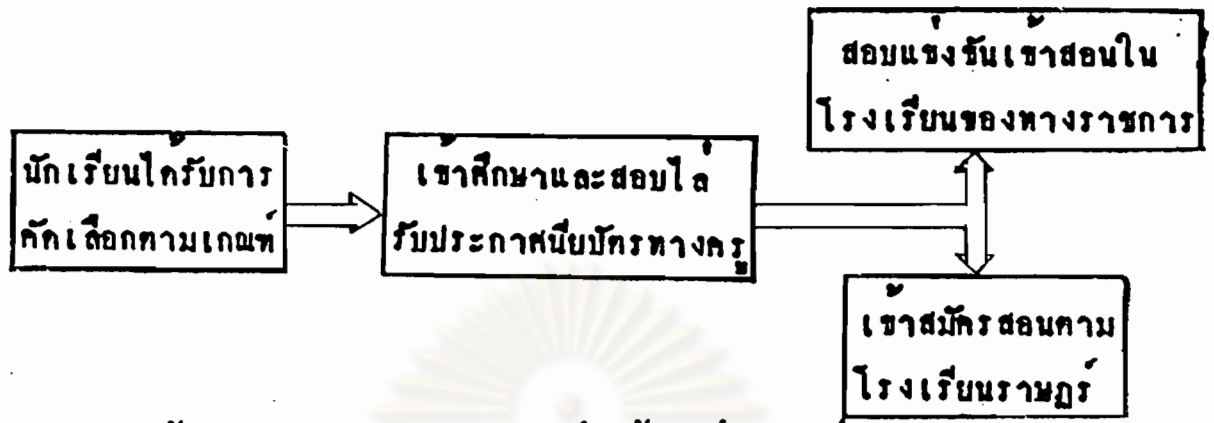
10. ในพ.ศ. 2471 ใ้มีการนำเอาระบบคุณธรรม (merit system)
 ของประเทศทางยุโรปมาใช้เป็นหลักของระเบียบเข้ารับราชการ ซึ่งลักษณะสำคัญ
 อันหนึ่งของระบบคุณธรรม คือ การสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถ
 เข้าดำรงตำแหน่งที่มีอยู่ใ้การสอบแข่งขัน และใ้กำหนดใ้ไว้ใน พระราชบัญญัติ
 ระเบียบข้าราชการพลเรือนพ.ศ. 2471 อันเป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกเป็นครั้งแรก
 ฉะนั้นนักเรียนครูที่จบการศึกษาแล้วประสงค์จะทำการสอนในโรงเรียน ของทาง
 ราชการก็ใ้สอบแข่งขันอีกครั้ง หลังจากใ้ใ้สอบใ้รับ ประกาศนียบัตรทางครู
 มาแล้ว

โดยสรุปแล้วการบริหารการครุศึกษาในระยะเวลาก่อนหน้าการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นได้เริ่มมีหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกเหนือจาก กรมศึกษาธิการขึ้นบ้างแล้ว คือ ได้มี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจการดูแลของกรมการศึกษามหาวิทยาลัย และต่อมาตั้งเป็นกรมมหาวิทยาลัย ขึ้นต่อกระทรวงธรรมการโดยตรง ทำให้นโยบายและลักษณะการจัดการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่การศึกษานั้นสังกัดอยู่ นอกจากนี้วิถีการก้าวเข้าสู่อาชีพครุ ก็เริ่มยุ่งยากขึ้น มีการสอบขออนสอบ คือหลังจากนักเรียนได้สอบไล่เพื่อรับประกาศนียบัตรทางครูแล้ว เมื่อต้องการเป็นครูในโรงเรียนของทางราชการก็ต้อง สอบแข่งขันอีกครั้ง ซึ่งทั้งโครงสร้างการบริหารการครุศึกษาและวิถีการก้าวเข้าสู่อาชีพครูในสมัยก่อนหน้าการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นพอสรุปเป็นแผนภูมิเพื่อ ความเข้าใจเชิงระบบได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างการบริหารการครุศึกษาพ.ศ. 2474



แผนภูมิที่ 5 วิธีการก้าวเข้าสู่อาชีพครู



* งานปัญหาของการครูศึกษาในช่วงนี้ยังไม่มื่ออะไรน่าหนักใจมากนัก นอกจากปัญหาการผลิตครูใหม่มีปริมาณพอเพียงกับความต้องการของประเทศ จากรายงานของกรมศึกษาธิการพ.ศ. 2470 ครูประกาศนียบัตรในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนราษฎร์มีอยู่รวมกันเพียงร้อยละ 11 ของจำนวนครูทั้งหมดเท่านั้น (รอง ศยามานนท์ 2507: 119) ส่วนด้านคุณภาพของครู ที่ผลิตไ้ในเวลานี้ทางกรมศึกษาธิการมีความมั่นใจว่าครูที่ผลิตไ้ในขณะนั้นย่อมเป็นครูที่ไ้ไ้ เพราะผ่านวิธีการคัดเลือกโดยอาศัยเกณฑ์ที่ทางกรมมาเชื่อว่าสามารถทำไ้ไ้ครูที่ไ้ ซึ่งความจริงก็ควรเป็นเช่นนั้น เพราะวิธีการที่ทางกรมไ้ใช้นั้นเป็นวิธีการสังเกตุอย่างมีส่วนร่วม อันเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือให้ครูใหญ่ของโรงเรียนไ้สังเกตุกระบวนการทางพฤติกรรมของนักเรียนในช่วงเวลานานเพื่อคัดเลือกนักเรียนที่มีแว้วว่า จะเป็นครูที่ไ้ในภายหน้า การที่ไ้มีส่วนร่วมในการสังเกตุพฤติกรรมนักเรียนที่จะคัดเลือกเข้าเรียนครูเป็นเวลานาน ย่อมทำให้การคัดเลือกไ้ผลดีกว่าวิธีการสัมภาษณ์เพียงเสี้ยวเวลาหนึ่งที่ไ้กันไ้ในสมัยก่อนๆ มา

1.2 โครงสร้าง ลักษณะ และปัญหาการครูศึกษาลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475 ถึงก่อนสมัยการปฏิรูปการศึกษาพ.ศ. 2521

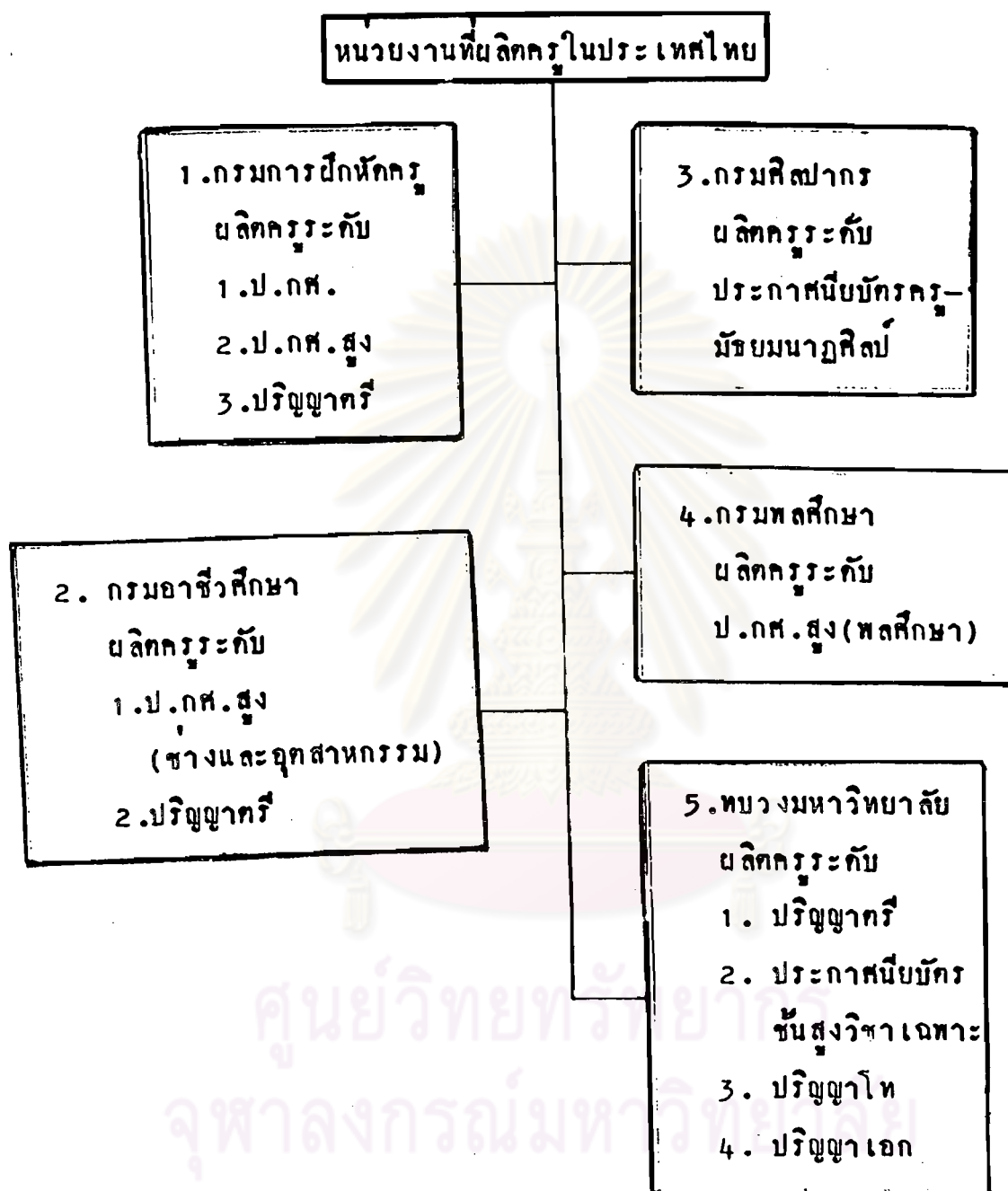
ระยะหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีพระมหากษัตริย์มีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียว มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และใ้ใช้อำนาจการบริหารบ้านเมืองผ่านทางคณะรัฐบาลที่เป็นผู้แทนของราษฎรนั้น ทางคณะรัฐบาลไ้ยังคงใ้ความสำคัญต่อการศึกษาของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เพราะถือว่าระบอบการปกครอง

แบบประชาธิปไตยนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของประชาชนที่มีการศึกษา ประกอบด้วย ประชากรของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราการเพิ่มสูงสุดสูงถึงร้อยละ 3 ต่อปี (สำเร็จ ประเสริฐสุข 2527: 1) ทำให้รัฐบาลต้องขยายปริมาณการจัดการศึกษาภาคบังคับ ให้สอดคล้องกับอัตราการเพิ่มของประชากร ซึ่งมีผลถึงการขยาย การศึกษาระดับอื่นๆตามมากด้วย โดยเฉพาะในส่วนของการผลิตครูที่ไ้รับ การ ช่วยเหลือทั้งด้านเงินทุน บุคลากร และความรู้จากประเทศมหาอำนาจ จึง ทำให้สภาพการครูศึกษาของไทยเปลี่ยนแปลงลงกว่าอย่างรวดเร็ว ลักษณะการ เปลี่ยนแปลงที่สำคัญได้แก่

1. ด้านการบริหารจัดการครูศึกษา ได้มีความพยายามให้มีการ จัดตั้ง หน่วยงานสำหรับรับผิดชอบกิจการด้านครูศึกษาโดยเฉพาะตลอดมา เช่น พ.ศ. 2482 ได้ยุบรวมศึกษาธิการซึ่งมีงานรับผิดชอบการศึกษามากขึ้น แล้วตั้งเป็นกรม ใหญ่ 2 กรม คือ กรมสามัญศึกษา และกรมวิชาการ โดยกรมสามัญศึกษา จัดการ ศึกษาฝ่ายสามัญ และกรมวิชาการจัดการศึกษาฝ่ายอาชีพและฝึกหัดครู ต่อมาปี พ.ศ. 2483 ได้โอนการฝึกหัดครูไปตั้งเป็นกองฝึกหัดครู สังกัดกรมสามัญศึกษา และในที่สุดก็ตั้งเป็นกรมฝึกหัดครูขึ้นเมื่อพ.ศ. 2497 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการตั้ง กรมการฝึกหัดครูขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวมกิจการด้านการผลิตครู ซึ่งกระจาย อยู่ตามหน่วยงานต่างๆที่ผลิตครูที่มีลักษณะ เฉพาะของแต่ละหน่วยงาน เช่น กรม พศศึกษาผลิตครูสำหรับสอนทางพศศึกษา กรมอาชีวศึกษาผลิตครูสอนวิชาชีพ กรม ศิลปากรผลิตครูสอนศิลปะและนาฏศิลป์ ทบวงมหาวิทยาลัยผลิตครูระดับปริญญาและ บัณฑิตศึกษา แต่ความประสงค์ในการรวมกิจการดังกล่าวก็ไม่ประสบผลสำเร็จการ ผลิตครูยังคงกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่างๆอย่าง เอกเทศ (จนกระทั่งของตั้ง คณะ กรรมการประสานงานการฝึกหัดครูขึ้นในเวลาต่อมา) ก็จะเห็นได้จากผลสรุปหน่วย งานที่ผลิตครูในรายงาน "การศึกษามผลิตการศึกษาระดับฝึกหัดครู" พ.ศ. 2519 ของ กรมการฝึกหัดครูและคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติซึ่งเขียนเป็นแผนภูมิไว้ดังนี้



แผนภูมิที่ 6 หน่วยงานผลิตครูในปัจจุบันและระดับของครูที่หน่วยงานผลิต
(กรมการฝึกหัดครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2519:4)



จากการสำรวจรายชื่อหน่วยงานผลิตครูโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเมื่อพ.ศ. 2522 พบว่ามีสถาบันผลิตครูถึง 82 แห่ง เป็นสถาบันที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่งและสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 70 แห่ง

2. สภาพและลักษณะการผลิตครู

หลักสูตร

หลักสูตรการผลิตครูซึ่งแก่เกินไปหรือผิดพลาดจากอังกฤษนั้นได้

เปลี่ยนมารับอิทธิพลแนวคิดจากสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2492 เป็นต้นมา เนื่องจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และองค์การช่วยเหลือตามโครงการข้อสี่(Point Four) ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ กระทรวงศึกษาธิการ (เปลี่ยนชื่อจากกระทรวงธรรมการมาเป็นกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อพ.ศ. 2484 ก่อนหน้านั้นได้เปลี่ยนมาครั้งหนึ่งแล้วเมื่อพ.ศ. 2462 แต่ได้เปลี่ยนเป็นชื่อกระทรวงธรรมการอย่างเดิมในปีพ.ศ. 2469 จนกระทั่งพ.ศ. 2484 จึงได้ใช้ชื่อกระทรวงศึกษาธิการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน) ทั้งด้านตัวบุคคลโดยส่งผู้เชี่ยวชาญและทุนการเงิน แล้วได้ทำการปรับปรุงหลักสูตรประโยคครูมูลเสียใหม่ ในพ.ศ. 2493 โดยทศวิลาสามัญซึ่งเป็นเนื้อหาของหลักสูตรออกบาง เนื่องจากเห็นว่านักเรียนซึ่งสำเร็จชั้นมัธยมหกนั้นมีความรู้วิชาสามัญพอควรแล้ว จึงจัดให้เรียนหนักไปในทางวิชาการ และการฝึกหัดสอน(บำรุง กลักเจริญ 2506:64) ต่อมาพ.ศ. 2498 ได้เลิกใช้หลักสูตรของกรมการฝึกหัดครูแต่เดิมมาทั้งหมดทำให้มีเฉพาะหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา(ป.กศ.) ซึ่งกำหนดเวลาเรียนสองปีต่อจากชั้นมัธยมปีที่หก หลังจากนั้นได้ขยายเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) ในปีพ.ศ. 2500 และได้ขยายถึงระดับปริญญาตรี คือ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต(ค.บ.)ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2523 เป็นต้นมา ส่วนสถาบันผลิตครูสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐนั้นมีหลักสูตรถึงระดับปริญญาโทและปริญญาเอกถวายสำหรับลักษณะรายวิชาที่บรรจุไว้ในหลักสูตรนั้น นอกจากรายวิชาการศึกษา และรายวิชาสามัญที่กำหนดให้เรียนเป็นพื้นฐานวิชาบังคับแล้ว ได้มีรายวิชาสามัญที่เป็นวิชาเลือกให้เรียนเป็นวิชาเอก วิชาโทหลายสาขาวิชามากยิ่งขึ้นตามวิวัฒนาการ ของวิทยาการที่เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ตัวอย่างเช่น หลักสูตรของ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปีพ.ศ. 2525 มีสาขาวิชาให้เลือกถึง 61 สาขาวิชา

วิธีการก้าวเข้าสู่อาชีพครู

แต่เดิมสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง เคยใช้วิธีให้ครูใหญ่ ในแต่ละโรงเรียนทำการสังเกตและคัดเลือกนักเรียนที่มีแว้วว่าจะเป็นครูที่ดี และวิธีการคัดเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนเป็นที่ 1 รับทุนการศึกษานั้น ได้เปลี่ยนมาใช้การสอบแข่งขันโดยใช้แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและการสัมภาษณ์แทน และได้มีการนำแบบสอบวัดความถนัดทางการเรียนมาใช้ในช่วงระหว่างพ.ศ. 2507 - 2516 แต่หลังจากนั้นก็เลิกใช้จนกระทั่งเมื่อพ.ศ. 2519 ได้มีการใช้วิธีพิจารณา

ผลการสอบไล่ในชั้นประโยคที่จะเรียนก่อนและการสอบสัมภาษณ์ รวมทั้งใช้วิธีการสอบแข่งขันกับนักเรียนในส่วนที่เหลือด้วย หลังจากได้เข้าเรียนในสถาบันผลิตครูต่างๆแล้วก็คงมีการสอบไล่รับประกาศนียบัตรทางครูอีกครั้ง และเมื่อต้องการจะเข้าเป็นครูในสถานศึกษาของทางรัฐบาลก็ต้องสอบแข่งขันเข้ารับราชการอีก ทั้งสรุปเป็นแผนภูมิไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 7 วิธีการก้าวเข้าสู่อาชีพครูหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475



เป็นที่น่าสังเกตว่าวิธีการก้าวเข้าสู่อาชีพครูนั้นเต็มไปด้วยการสอบและใช้แบบสอบประเภทคัดเลือกสมัครผู้หวังวิชาการเป็นหลัก ส่วนด้านคุณลักษณะในการจะเป็นครูที่นั้นให้ความสำคัญน้อยกว่าเดิม ฉะนั้นในเวลาต่อมาจนกระทั่งปัจจุบันจึงประสบกับปัญหาค่านคุณภาพครูเป็นอย่างมาก

ปริมาณการผลิตครู

การขยายปริมาณการผลิตครูที่ไต่ห่ากันอยู่นั้น นอกจากจะทำกันโดยวิธีเพิ่มสถาบันการผลิตครูในหน่วยงานต่างๆของรัฐแล้ว ยังจักให้มีการสอนภาคค่ำให้แก่ นักเรียนอีกส่วนหนึ่งนอกเหนือจากที่เรียนในภาคปกติตามวิทยาลัยครูต่างๆอีกด้วย นอกจากนี้ยังจักให้มีการสอบวิชาครูเพื่อรับประกาศนียบัตรทางครูสำหรับผู้ที่ไม่ได้เข้าศึกษาในสถาบันผลิตครูโดยตรงและยังกำเนินโครงการ เปิดหัดครูชนบทเพื่อสนองให้กับท้องถิ่นห่างไกล ทั้งนี้เพราะครูที่จบการศึกษา จากสถาบันผลิตครู

มักสมัครสอนกันอยู่แต่ในหัวเมือง การขยายปริมาณการผลิตครูในทุกวิถีทางเช่นนี้ ทำให้ปริมาณครูที่ผลิตได้ สนเกินเป้าหมายตั้งแต่ปีพ.ศ. 2514 เป็นต้นมา กังวลถึงฐานะการสรุปสภาพการฝึกหัดครูในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 3 ปีพ.ศ. 2512 ว่า "จำนวนนักเรียนฝึกหัดครูระดับปริญญาและประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ตามแผนฉบับที่ 2 คาดว่า ในปีสุดท้ายของแผนจะมีนักเรียนฝึกหัดครู จำนวน 31,700 คน ผลการดำเนินงานสามารถขยายการรับนักเรียนได้ถึง 89,350 คน สูงกว่าเป้าหมายถึง 57,650 คน" และหลังจากนั้นก็ได้มีการผลิตครูเกินเป้าหมาย ตลอดจนการทิ้งของว่างนโยบายลดการผลิตครูลงตั้งแต่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 เป็นต้นไป อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ของลบกปริมาณการผลิตครูลง คือ อัตราการเพิ่มของประชากรโตลดลงเหลือร้อยละ 2.2 ต่อปี (ซึ่งแต่เดิม อัตราการเพิ่มเป็นร้อยละ 3 ต่อปี) และยังคงตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะลดอัตราการเพิ่มของประชากรให้เหลือร้อยละ 1.5 ต่อปีในแผนฉบับที่ 5 (สำเร็จ ประเสริฐสุข 2527: 1)

ในระยะเวลานี้หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนกระทั่งถึงเวลาก่อนหน้าการปฏิรูปการศึกษาพ.ศ. 2521 นี้ ปัญหาการขาดแคลนครูเริ่มลดความสำคัญลง แต่ก็มีปัญหาค่าคุณภาพของครู เขามาแทนที่ถึงหลักฐานการสรุปปัญหาการฝึกหัดครูของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 ที่ว่า "ปัญหาการผลิตครูประกาศนียบัตรในระยะของแผนฉบับที่ 2 แม้จะมีแนวโน้มเป็นที่น่าพอใจว่าการผลิตครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาดำเนินไปไคสูงกว่าเป้าหมายเป็นอันมาก แต่ปัญหาค่าคุณภาพยังเป็นสิ่งน่าวิตก เพราะในระยะดังกล่าว ในขณะที่นักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่จำนวนอาจารย์ หองเรียน และอุปกรณ์การศึกษา เพิ่มไม่ไคสัดส่วนกัน เดิมมีนักเรียนฝึกหัดครู 35 คนต่อ 1 หองเรียน ต่อมาเพิ่มเป็น 40 - 45 คนต่อ 1 หองเรียน" เนื่องจากในช่วงเวลานี้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รัฐบาลไคสังเกตเห็นความล้มเหลวของการจัดการศึกษาโดยทั่วไปของประเทศไทย โดยเฉพาะความล้มเหลวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมของหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อันเป็นการศึกษาระดับพื้นฐาน ทางรัฐบาลจึงไคตั้งคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาขึ้นเมื่อ วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2517 ทำการศึกษาสภาพการศึกษาไทยที่ไควางอยู่ในขณะนั้น เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษา ขอสรุปสภาพและปัญหาการศึกษาไทย

ของคณะกรรมการฯ ชุดนี้ที่สำคัญไ้แก่

การศึกษาไทยในปัจจุบันยังไม่อาจตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาไทย ประสบปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นสะสมกันมาในระบบการศึกษา และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดปัญหาทางการศึกษา นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาอันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของคนไทย กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาอันเนื่องมาจากสภาพสังคมนับตั้งแต่ช่วง เวลาลงสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งในประเทศและภายนอก เป็นไปรวดเร็วมาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางการคมนาคมติดต่อและการไหลบ่าเข้ามาของวัฒนธรรมต่างประเทศ การศึกษาซึ่งควรจะมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมเช่นที่เคยจัดทำมาในรัชกาลที่ 5 ก้าวตามไม่ทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัญหาทางสังคมและทางการศึกษาจึงทับถมเป็นทวีคูณ
2. ปัญหาอันเนื่องมาจากการศึกษาไม่สามารถเชื่อมความคิดของคนไทยนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา แนวความคิดของคนไทยเกี่ยวกับการเมือง การปกครองเปลี่ยนไปจากเดิมมาก และถึงระยะเวลาหลัง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 แล้ว แนวความคิดของคนไทยเรื่องกึ่งกล่าว ใ้รับการกระตุ้นให้เปลี่ยนแปลงไปเร็วยิ่งขึ้นมาก จนก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อความคิดระหว่างคนต่างสมัย ต่างวัย และต่างความรู้ การศึกษาซึ่งควรเป็นเครื่องมือช่วยสื่อความคิดของคนต่างสมัย ต่างวัย และต่างความรู้พร้อมทั้งควรช่วยขจัดความเหลื่อมล้ำในฐานะทางสังคมของบุคคล กลับทำให้บุคคลต่างวัยมีโอกาสสื่อสารกันได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการแบ่งชั้นวรรณะทางการศึกษากว
3. เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ของการศึกษาแต่ละระดับไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง มุ่งพัฒนาบุคคลมากเกินไป ซากความยึดหยุ่น ไม่เบ็ดเสร็จในตัวเอง ไม่เน้นการอาชีพและการเรียนการสอนเน้นทฤษฎีมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนต่อในระดับสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ในขณะเดียวกัน เนื้อหาสาระในแต่ละระดับก็ซากความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน การที่ผู้เรียนต้องพยายามเรียนต่อในระดับสูงเช่นนี้ ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในโอกาสอันเนื่องมาจากการสอบคัด-

เลือกถ้อย

ครูและบุคลากรทางการศึกษาปัจจุบันระบบการผลิตและการใช้ครู และบุคลากรทางการศึกษาขาดการประสานนโยบาย และไม่มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมการผลิตและการใช้ การผลิตครูมุ่งในค่านิยมมากกว่าคุณภาพ ครูมีวุฒิในงานในตัวเมือง แต่ชนบททางไกลขาดแคลนครูเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากการขาดมาตรการจูงใจอันเหมาะสมที่จะให้ครูออกไปอยู่ชนบทนอกจากนี้กระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร และการวัดผลค่อนข้างล้าสมัย มีผลทำให้ครูขาดความมั่นใจในตัวเองไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และควยความจำเป็นทางเศรษฐกิจมีผลทำให้ครูไม่อาจอุทิศตนให้กับหน้าที่อย่างเต็มที่ ทั้งสิทธิและผลประโยชน์ของครูก็มิได้รับการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพจากสถาบันวิชาชีพครู อันได้แก่คุรุสภา เพราะคุรุสภาต้องทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ของครู และเป็นผู้บังคับบัญชาของครูไปพร้อมๆกัน... (คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา 2521: 1 - 3)

จากสภาพและปัญหาของการศึกษาโดยทั่วไปและของการครุศึกษาคงกล่าว คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาได้เสนอแนวปฏิบัติในการปฏิรูปการศึกษาคานครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการการผลิตและการใช้ครูทำหน้าที่วางแผนแนวนโยบายและประสานงาน
2. ปรับปรุงบทบาทพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้คุรุสภาเป็นหน่วยงานมาตรฐานการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่ควบคุมการเข้าสู่อาชีพครู รับรองวิทยฐานะวิชาชีพ กำหนดและรักษาระบบบรรณของวิชาชีพ และออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
3. ให้ทบวงมหาวิทยาลัยมีหน้าที่วางมาตรฐานการผลิตครูรับรองมาตรฐานการศึกษาและวิทยฐานะของสถาบันผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา
4. กำหนดให้สถาบันผลิตครู ผลิตครูเพื่อใช้ในเขตการศึกษา 11 เขต ซึ่งแบ่งตามสภาพความหนาแน่นของประชากร ลักษณะอาชีพที่เหมาะสมแก่สภาพภูมิศาสตร์ พื้นฐานทางวัฒนธรรมและการคมนาคม พร้อมทั้งจัดให้มี คณะกรรมการประสานงานในแต่ละเขตด้วย

... หลักสูตร เนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ ให้มีหลักสูตรเป็นแกนกลางรวมทั้งประเทศ และมีส่วนที่พัฒนาขึ้นตามสภาพความต้องการของ

ท้องถิ่น ในภูมิภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่มีส่วนสัมพันธ์กัน

... การรับนักศึกษา วางเกณฑ์การรับนักศึกษาใหม่มีความเสมอภาคในโอกาส เกณฑ์ดังกล่าวของค่านึงถึงความสามารถทางวิชาการ ความอดทน ความสนใจ และทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพฯ ทั้งนี้โดยส่งเสริมให้ผู้สมัครในเขตการศึกษานั้น ได้มีโอกาสเข้าศึกษา (คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา 2521: 23 - 24)

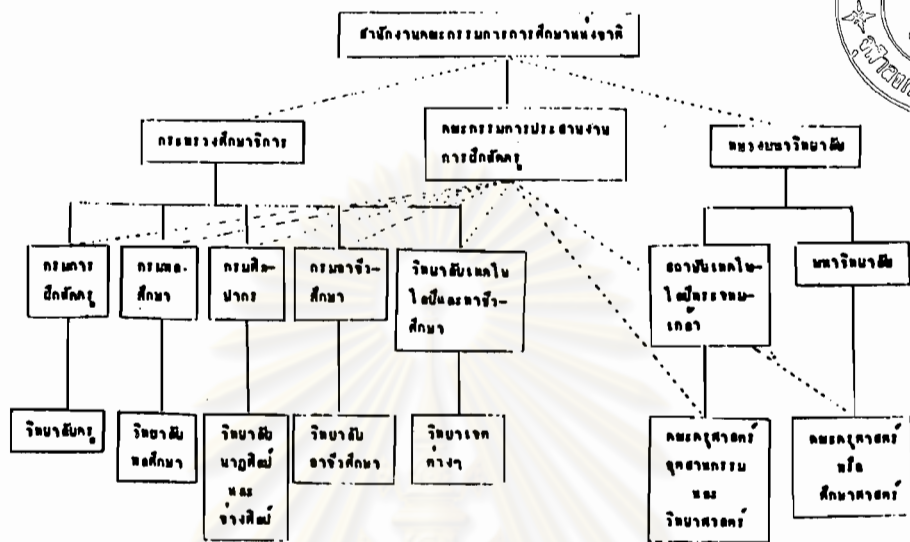
แม้ว่าการสรุปสภาพปัญหาการศึกษาและการครูศึกษา รวมทั้งข้อเสนออันเป็นแนวปฏิบัติเพื่อปฏิรูปการศึกษากังกล่าวนั้นได้เริ่มจัดทำมาตั้งแต่พ.ศ. 2517 แต่ของยุคชะงักลงบ่อยครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอยู่เสมอๆ อันมีผลทำให้คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาของหมกสภาไปพร้อมกับคณะรัฐมนตรี กวบ เพียงสามารถนำเสนอคณะรัฐมนตรีได้เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2521 และก็ได้เริ่มดำเนินการในทางปฏิบัติจริงตั้งแต่พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา

1.3 โครงสร้าง ลักษณะ และปัญหาการครูศึกษาหลังการปฏิรูปการศึกษาและแนวโน้มการครูศึกษาในอนาคต

จากข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อปฏิรูปการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการครูศึกษานั้น สิ่งที่กำลังดำเนินการไปแล้วที่สำคัญได้แก่

1. ได้ตั้งคณะกรรมการประสานงานการฝึกหัดครูตั้งแต่พ.ศ. 2521 ฉะนั้นปัญหาการผลิตครูโดยสถาบันหลายแห่ง ซึ่งทางรัฐบาลเคยแก้ปัญหาโดยวิธีตั้งกรมการฝึกหัดครูขึ้นเพื่อรวบรวมหน่วยงานผลิตครูให้เป็นหน่วยงานเดียวกันตั้งแต่พ.ศ. 2497 ไม่เป็นผลสำเร็จนั้น ปัจจุบันได้หาทางออกด้วยการตั้งคณะกรรมการประสานงานการฝึกหัดครูขึ้น ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิโยงให้เห็นโครงสร้างและลักษณะความสัมพันธ์ของสถาบันผลิตครูต่างๆได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 8 โครงสร้างและลักษณะความสัมพันธ์ของสถาบันผลิตครู



ต่อมาเมื่อพ.ศ. 2524 คณะอนุกรรมการประสานงานการศึกษาระดับสูง ได้เสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติพิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการการศึกษา และร่างรูปแบบระบบการประเมินผลการศึกษาการศึกษาระดับสูง เพื่อทำการศึกษาและกำหนดรูปแบบระบบการประเมินผลการศึกษาการศึกษาระดับสูง เพื่อให้สถาบันผลิตครูต่างๆดำเนินการไปในทางเดียวกัน และได้จัดทำสำเร็จเสนอเป็นเอกสาร "รูปแบบระบบการประเมินผลการศึกษาการศึกษาระดับสูง" เมื่อพ.ศ. 2527 ซึ่งก้าวต่อไป ถ้าสถาบันผลิตครูยึดถือเป็นแนวปฏิบัติอย่างจริงจังแล้วย่อมทำให้ การประเมินผลการศึกษาการศึกษาระดับสูง ซึ่งแต่เดิมดำเนินการเฉพาะบางเรื่องบางสถาบันก็จะเป็นระบบขึ้น และประเมินทั้งระบบในระดับประเทศ ผลที่ตามมาก็คือ ความเป็นเอกภาพด้านการบริหารและการดำเนินการขององค์กรศึกษาระดับประเทศด้วย

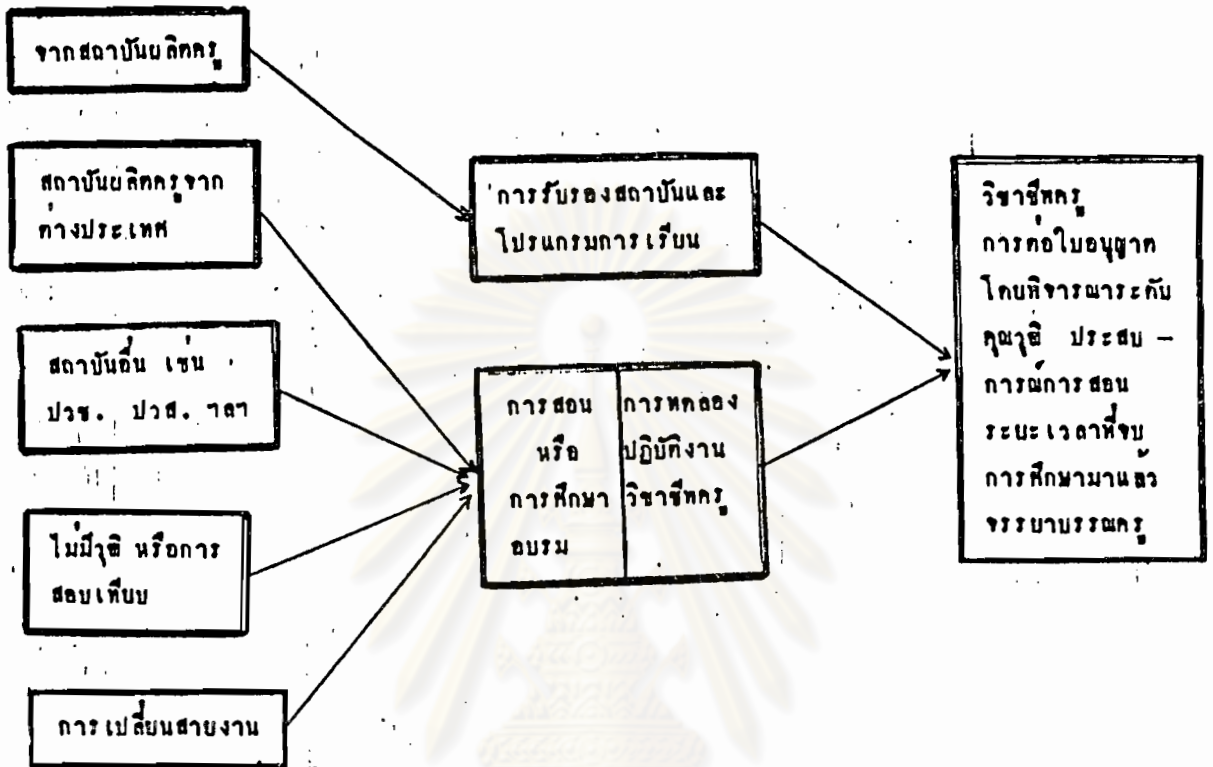
2. ได้จัดทำให้มีการวิจัยระดับประเทศถึงเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรการศึกษาระดับสูง กับ หลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษา เพื่อให้สถาบันผลิตครู และสถาบันที่ใช่ครู ใฝ่สนใจและปฏิบัติงานที่สอดคล้องกัน

3. ได้จัดทำให้มีการสัมมนามาตรฐานวิชาชีพครูอื่นเนื่องมาจากปัญหาคุณภาพครูต่ำ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2523 ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานผลิตครู 6 คน

หน่วยงานวิชาชีพ 21 คน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของ 8 คน สมาคมต่างๆ 11 คน คณะอนุกรรมการดำเนินการตามโครงการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู 14 คน และผู้แทนคณะกรรมการที่ปรึกษาครูสภา 4 คน ที่ประชุมมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าของจักใหม่มีการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นอย่างรีบด่วน ควบวิธีการออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครู และการส่งเสริมควบวิธีการเหมาะสมอื่นๆ ซึ่งสำหรับการออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครูนั้น ที่ประชุมได้เสนอเค้าโครงการดำเนินการในลักษณะที่ให้มีสถาบันวิชาชีพที่มีกฎหมายรับรองขึ้นโดยรีบด่วน อาจเป็นสถาบันใหม่ หรือครูสภาในบทบาทใหม่ก็ได้ แต่ต้องเป็นสถาบันอิสระไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานของทางราชการ ในการออกใบอนุญาตนั้นสำหรับผู้ที่ใฝ่ชีวิตจากสถาบันผลิตครูโดยตรงนั้น การออกใบอนุญาตวิชาชีพรับรองจากสถาบันนั้น แต่สำหรับผู้ที่จบจากสถาบันอื่นที่ไม่ใช่ชีวิตทางครู อาจใช้วิธีทดสอบสมรรถนะพื้นฐาน หรือ การใช้การฝึกอบรมบางรายวิชาแล้วให้ทดลองฝึกไประยะหนึ่ง เมื่อผ่านการตรวจสอบภาคปฏิบัติแล้วจะให้ใบประกอบวิชาชีพครูได้ อย่างไรก็ตามเค้าโครงการจัดการ เกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบอาชีพครูนี้ เป็นเพียงข้อเสนอจากที่ประชุมสัมมนา ส่วนการดำเนินการให้เป็นจริงนั้นปัจจุบันก็มีคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับ สถาบันวิชาชีพครู และอยู่ในระหว่างดำเนินการร่างยังมีข้อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา แต่ก็แสดงแนวโน้มว่าต่อไปต้องมีสถาบันวิชาชีพ

ดังนั้นต่อไปข้างหน้าวิธีการก้าวเข้าสู่อาชีพครูจะมีขั้นตอนที่ต้องผ่านการกั้นกรองอีกหนึ่งขั้นตอนซึ่งแต่เดิมนั้น หลังจากสอบคัดเลือกเข้าเรียน ในสถาบันผลิตครูและต้องสอบรับประกาศนียบัตรทางครูแล้วก็สามารถสอบแข่งขัน เข้ารับราชการหรือสมัครสอนตามสถานศึกษาเอกชนได้เลยนั้น ในกาลข้างหน้า เมื่อใ้ชีวิตรับวุฒิประกาศนียบัตรทางครูมาแล้วก็ต้องผ่านกระบวนการให้ใ้ใบประกอบวิชาชีพครูมาก่อนการประกอบอาชีพครู ซึ่งที่ประชุมสัมมนามาตรฐานวิชาชีพครูได้แสดงเป็นแผนผังการก้าวเข้าสู่อาชีพครูไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 9 แสดงการเข้าสู่อาชีพครู



แม้ว่าจะไ้มีความพยายามดำเนินการแก้ไขปรับปรุง เพื่อปฏิบัติการฝึกหัดครูไปหลายท่านแล้วก็ตาม แต่การครุศึกษาในปัจจุบันก็ยังมีปัญหาที่ยังแก้ไขไม่ไ้ถาวรอยู่หลายท่านด้วยกัน จากการประมวลปัญหาของ คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาคณาจารย์ฝึกหัดครูโคแบ่งปัญหาออกเป็น 5 ประเภทดังนี้ (ธีระ รุญเจริญ 2525 : 13-14)

1. ปัญหาอาจารย์ในสถาบันการฝึกหัดครู

ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์โคโดยตรง

- (1) อาจารย์ยังมีศรัทธา อุดมการณ์ และ เจตคติต่ออาชีพครูในระดับต่ำและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการ เป็นครู ของครู
- (2) อาจารย์ไม่ได้รับการสนับสนุนคานวิชาการ เท่าที่ควร
- (3) อาจารย์บางคนไม่ทำหน้าที่เป็นแบบอย่างของครูที่ดีและมัก เข้าใจ

ว่าตนเองมีหน้าที่เป็นเพียงผู้บรรยายเท่านั้น
ปัญหาเกี่ยวกับการกระจายอัตราค่าจ้างของอาจารย์

- (1) การกระจายอัตราค่าจ้างของอาจารย์ในสถาบันการฝึกหัดครูยังไม่สอดคล้องความต้องการตามสาขาวิชาต่างๆ
- (2) การกระจายอัตราค่าจ้างของอาจารย์ระหว่างสถาบันการฝึกหัดครูยังไม่สมมูลย์เสมอภาคกัน

2. ปัญหาการประสานงาน

- (1) แผนงานการฝึกหัดครูที่มีอยู่ยังขาดความชัดเจน จึงทำให้การวางแผนการผลิตครูในสถาบันการฝึกหัดครูต่างๆไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- (2) เกณฑ์การคัดเลือกครูเพื่อบรรจุเข้าทำการสอนยังไม่ดีพอ

3. ปัญหากระบวนการเรียนการสอนและหลักสูตร

- (1) กระบวนการสอนในสถาบันการฝึกหัดครู ยังเน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ทำให้ผู้จบการศึกษายังไม่สามารถปฏิบัติงานสอนได้ก็เท่าที่ควร
- (2) การฝึกหัดครูยังขาดการประเมินผลเป็นระยะๆที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงงานผลิตครูให้มีประสิทธิภาพพออยู่เสมอ
- (3) การฝึกสอนและการนิเทศการฝึกสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ
- (4) หน่วยผลิตครู โรงเรียนฝึกสอน และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องยังไม่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการฝึกสอน และการนิเทศการฝึกสอนอย่างเพียงพอ

4. ปัญหาคุณภาพของผู้จบการศึกษา

คุณภาพของผู้จบการศึกษาจากสถาบันการฝึกหัดครู ยังอยู่ในระดับต่ำ สังกัดจากผู้จบการศึกษาจากสถาบันการฝึกหัดครูมีลักษณะ

- (1) ยังมีพื้นความรู้ในวิชาที่สอนและมีสมรรถภาพการสอนระดับต่ำ
- (2) ยังมีศรัทธา อุดมการณ์ และเจตคติต่ออาชีพครูอยู่ในระดับต่ำ

5. ปัญหาสถานภาพครูและวิชาชีพครู

- (1) สถานภาพของครูยังไม่เป็นที่น่าพอใจ
- (2) ขวัญและกำลังใจยังไม่ดีพอ

ปัญหาสำคัญที่ทำให้สถาบันผลิตครูมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงในอนาคต คือ ปัญหาปริมาณครูที่ผลิตเกินและความต้องการใช้ครูลดปริมาณลง เนื่องจากการลดอัตราการเพิ่มประชากรที่เป็นผลมาจากการดำเนินงานด้านการวางแผน ครอบครัวของรัฐบาล จากปัญหานี้ก่อให้เกิดแนวคิดที่เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลง สถานภาพและบทบาทของสถาบันผลิตครูในหลายๆลักษณะ ขอเสนอแนะที่น่าสนใจ เช่น (1) กรมการฝึกหัดครูน่าจะมีบทบาทอย่างอื่นนอกเหนือจากการผลิตครู หรือควรเข้าเป็นสถาบันสมทบกับมหาวิทยาลัย เปิดสอนบางสาขาคามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย โดยวิทยาลัยครูจัดสอนเองและมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดูแลมาตรฐานวิชาการ และในปริญญา(คณะอนุกรรมการปฏิรูปการฝึกหัดครู 2526 : 26) (2) รวมวิทยาลัยครูและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นที่วิทยาลัยครูตั้งอยู่เข้าด้วยกัน เป็นวิทยาลัยชุมชน เปิดสอนสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น(วิจิตร จันทรากุล 2522 : 47) จากแนวคิดนี้ทำให้เห็นแนวโน้มข้างหน้าที่สถาบันผลิตครูโดยเฉพาะ อาจไม่มี แต่จะกลายเป็นสถาบันที่ผลิตบุคคลหลายอาชีพในลักษณะคล้ายสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ หรือลักษณะของวิทยาลัยชุมชนตลอดจนวิถีทางเข้าสู่อาชีพครูก็มีมาตรการที่รัดกุมขึ้น อย่างไรก็ตามผลการดำเนินงานการครูศึกษาจะออกมาในรูปใด และโดยลงอย่างใดนั้นถ้าอาศัยผลการวิจัยย่อมจะทำให้การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับลักษณะประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยที่มีงบประมาณอันจำกัด ซึ่งปัจจุบันนี้ไ้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการครูศึกษาเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว แต่ยังคงขาดการนำผลวิจัยที่มีอยู่มาสังเคราะห์อย่างจริงจังอันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลวิจัยไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามที่ย่านมาไ้มีความพยายามรวบรวมงานวิจัยและสังเคราะห์งานวิจัยกันบ้างแล้วทั้งขอเสนอเทศที่ไ้รวบรวมไว้ในขณะนี้

2. ความพยายามในการรวบรวมและสังเคราะห์ขอความรทางการวิจัย กานครูศึกษาในประเทศไทย

2.1 ความเป็นมาของการรวบรวมงานวิจัยและสถาบันที่ผลิตงาน วิจัยกานครูศึกษาในประเทศไทย

หลักฐานที่แสดงถึงการรวบรวมงานวิจัยแต่แรกเริ่มนั้นพบได้ จากคำรายงานเกี่ยวกับประวัติสภาวิจัยแห่งชาติ(ไ้เปลี่ยนแปลงชื่อเป็นสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเมื่อพ.ศ. 2507)ในเอกสารอักษานาที่จัดทำโดย สำนัก

งานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ว่า "พ.ศ. 2499 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติฉบับแรก มีอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ เป็นเลขาธิการสภาวิจัย... สภาวิจัยแห่งชาติในสมัยนั้นมีใ้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง กล่าวคือใ้รับอนุมัติใ้แบ่งส่วนราชการ แต่ไม่มีงบประมาณเป็นสัดส่วน ฉะนั้นงานของสำนักงานเลขาธิการสภาวิจัย จึงดำเนินไปใ้เพียงการสำรวจผลวิจัยใ้ในส่วนราชการและองค์การต่างๆ เท่านั้น" จึงนับใ้ว่าการรวบรวมงานวิจัยของประเทศไทยนั้นใ้เริ่มมีมาตั้งแต่พ.ศ. 2499 และต้อจากนั้นสภาวิจัยแห่งชาติหรือสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติก็ทำหน้าที่รวบรวมงานวิจัยเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

ส่วนงานวิจัยทางคานการศึกษา นั้นใ้รับการสนับสนุนมาพร้อมกับการตั้งสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติตั้งแต่พ.ศ. 2502 (เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเมื่อพ.ศ. 2515) ทั้งนี้เพราะงานวิจัยเป็นภาระหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติโดยตรง โดยมีหน้าที่เป็นหน่วยงานทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ โดยการวิเคราะห์และวิจัย รวมทั้งส่งเสริมการวิจัย เพื่อศึกษากวาระทางการศึกษาใ้ในอันที่จะเสนอแนะนโยบาย แผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติต้อคณะรัฐมนตรีและมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่คานการวิจัย โดยเฉพาะคือ "กองวิจัยการศึกษา" การสนับสนุนงานวิจัยทางการศึกษาใ้ในขณะนั้นนอกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติใ้มีหน้าที่โดยตรงแล้ว สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติยังใ้ใ้ให้เงินทุนสนับสนุนใ้ในการหาวิจัยควบคุมมาโดยตลอด กล่าวคือ ใ้จัดสรรงบประมาณจำนวนหนึ่งใ้อุดหนุนการวิจัยของศาสตราจารย์ อาจารย์ และของนักศึกษาชั้นบัณฑิตใ้ในมหาวิทยาลัยต่างๆตั้งแต่ปีพ.ศ. 2503 (เนตร เขมะโยธิน 2507 : 6) จึงเห็นใ้ว่างานวิจัยทางการศึกษานั้น ใ้มีมาประมาณ 20 กว่าปีแล้ว แต่ถ้าเปรียบเทียบกับระยะพัฒนาของงานวิจัยทางการศึกษาของประเศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีมากกว่า 70 ปี ก็จะมีพว้่างานวิจัยทางการศึกษาของไทยเพิ่งเริ่มถ้าวมาใ้ใ้ไม่นานนัก

อย่างไรก็ตามงานวิจัยใ้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากเมื่อสถาบันอุดมศึกษาใ้ขยายหลักสูตร เปิดสอนถึงระดับปริญญาโทและมั้งคั้งใ้ในลิตหาวิตยานิพนธ์ประกอบการขอจบการศึกษา โดยเฉพาะหลักสูตรทางคานวิชาการศึกษานั้น สถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาโท คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยจักใ้ใ้มีการเรียนการสอนคานวิจัยการศึกษาเมื่อพ.ศ. 2496 ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 2 ปี

และหลักสูตรกำหนดให้เขียนวิทยานิพนธ์ เป็นวิทยานิพนธ์ของหลักสูตรซึ่งก.พ.รับรอง เทียบเท่ากับวุฒิปริญญาโท ต่อมาวิทยาลัยวิชาการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้เปิดสอนถึงระดับปริญญาโทเมื่อพ.ศ. 2499 หลังจากนั้นก็มีคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆได้เปิดสอนในระดับปริญญาโทและมีการทำวิทยานิพนธ์ทางการศึกษาเรื่อยมาเป็นลำดับ โคนก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้เปิดสอนในระดับปริญญาโทตั้งแต่พ.ศ. 2516 คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เปิดสอน ระดับปริญญาโทตั้งแต่พ.ศ. 2519 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลกเปิดสอนระดับปริญญาโทเมื่อพ.ศ. 2520 คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่นเปิดสอนระดับปริญญาโทเมื่อพ.ศ. 2523 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์แห่งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตพระนครเหนือเปิดสอนระดับปริญญาโทเมื่อพ.ศ. 2521 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เปิดสอนในระดับปริญญาโทเมื่อพ.ศ. 2525 และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เปิดสอนระดับปริญญาโทเมื่อพ.ศ. 2526 งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตบัณฑิตนี้เป็นแหล่งงานวิจัยที่ใหญ่มากและยังมีแหล่งงานวิจัยทางการศึกษาแหล่งอื่นๆอีกเช่น งานวิจัยทางการศึกษาที่จัดทำโดยคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ งานวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยครู งานวิจัยของศึกษานิเทศก์ในหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ งานวิจัยของกองวิจัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ งานวิจัยของแผนกวิจัยและประเมินผลของคุรุสภา และงานวิจัยของกองแผนงานกรมการศึกษานอกโรงเรียน

2.2 ลักษณะและวิธีการที่ใช้ในการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ งานวิจัยด้านการศึกษาในประเทศไทย

ลักษณะการรวบรวมงานวิจัยในครั้งแรกที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาตินั้นเป็นการรวบรวมงานวิจัยไว้ในเอกสารโคมบรารจือเรื่องของงานวิจัย ชื่อผู้จัดทำวิจัย ปีพ.ศ.ที่เริ่มจัดทำและเสร็จสิ้น และสถานที่ทำงานที่ผู้วิจัยสังกัด โดยจำแนกงานวิจัยตามสาขาวิชา ซึ่งถ้าต้องการรายชื่องานวิจัยด้าน

ครูศึกษาคองคนหาจากรายชื่องานวิจัยในสาขาวิชาการศึกษา ส่วนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นสำนักงานเก่าแก่ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาโดยเจตานั้นปรากฏหลักฐานเป็นเอกสารรวบรวมงานวิจัยในครั้งแรกเมื่อพ.ศ. 2513 โดยรวบรวมงานวิจัยทางการศึกษาในระหว่างพ.ศ. 2508 ถึง พ.ศ. 2512 ลักษณะการรวบรวมนั้นต่างจากที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติรวบรวม คือ แทนที่จะมีเพียงชื่อที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเท่านั้น ก็ได้จัดทำมีการรวบรวมเป็นบทคัดย่อของงานวิจัยควบคู่การจำแนกบทคัดย่อของงานวิจัยออกเป็นคานๆ ใ้แก่คานปรัชญาการศึกษาและแนวความคิดทางการศึกษา คานงานบุคคลากรในโรงเรียน และปัญหาของนักเรียน คานกิจกรรมทางการเรียน คานการทดสอบ การวัดผล และประเมินผล การศึกษา คานความมุ่งหมายการศึกษา คานบริหารการศึกษา คานวิธีสอน คานหลักสูตร และคานเนื้อหาวิชา การจำแนกประเภทงานวิจัยในช่วงนี้ยังไม่ได้มีการจำแนกเป็นคานการครุศึกษาโดยเจตนะ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้กระทรวงศึกษาธิการก็ได้จัดทำมีการรวบรวมงานวิจัยทางการศึกษา ที่จัดทำโดยหน่วยงานต่างๆที่สังกัดในกระทรวงศึกษาธิการ ลักษณะการรวบรวมได้จัดทำเป็นเอกสารรวบรวมบทคัดย่อเช่นเดียวกัน เพียงแต่ต่างกันในเรื่องการจำแนกประเภท โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำจำแนกประเภทงานวิจัยตามหน่วยงานที่ผลิตงานวิจัยนั้น คือ แยกเป็นบทคัดย่อของงานวิจัยของกรมการฝึกหัดครู กรมศาสนา กรมพลศึกษา กรมวิชาการ กรมวิสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา คณะวิชาวิจัยการศึกษา สำนักงานทดสอบ สถาบันแห่งชาติสำหรับการคนควาเรื่องเด็ก และกองวางแผนการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แม้ว่า การจัดทำจำแนกประเภทงานวิจัยตามหน่วยงานที่ผลิตงานวิจัยนี้จะทำให้สะดวกขึ้นในการค้นหางานวิจัยคานครุศึกษา แต่กรมการฝึกหัดครูเองก็มิได้ทำแต่เฉพาะงานวิจัยคานครุศึกษาเท่านั้นแต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทางการศึกษาอื่นๆควบ คังนั้นเมื่อต้องการงานวิจัยเฉพาะคานครุศึกษาจึงต้องจัดทำแยกอีกครั้งหนึ่ง ลักษณะวิธีการรวบรวมงานวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการนี้ ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งปัจจุบัน

หน่วยงานที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนารูปแบบวิธีการรวบรวมงานวิจัยมาโดยตลอดคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากที่เคยรวบรวมบทคัดย่อจำแนกตามองค์ประกอบต่างๆของการศึกษา เมื่อพ.ศ. 2513มาเป็น การรวบรวมบทคัดย่อจำแนกประเภทตามความเกี่ยวข้องกับ

ระดับการศึกษา กล่าวคือ จำแนกเป็นขัณฑ์ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาก่อน
 วัยเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียน อาชีวศึกษา
 การฝึกหัดครู และอุดมศึกษา ฉะนั้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2522 เป็นต้นมางานวิจัยด้านครุ
 ศึกษาจึงได้รับการจัดจำแนกเป็นประเภทโดยเฉพาะทำให้คนควรรวบรวม สะกวก
 ขึ้นโดยดูจากประเภทงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครู ลักษณะการรวบรวมงาน
 วิจัยและ เสนอ เป็นขัณฑ์ของจำแนกประเภทงานวิจัยตามระดับการศึกษานี้เป็นอยู่เรื่อย
 มาจนกระทั่ง พ.ศ. 2526 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้พัฒนาลักษณะ
 การรวบรวมงานวิจัยทางการศึกษาโดยเสนอเป็นขัณฑ์ของความรู้ของงาน
 วิจัยแยกประเภทตามองค์ประกอบทางการศึกษาทั้งที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 แห่งชาติได้แจ้งรายละเอียดไว้ว่า " วัตถุประสงค์สำคัญของการจัดทำเอกสารเสนอ
 การสรุปผลงานวิจัยทางการศึกษาฉบับนี้ ก็เพื่อประมวลข้อค้นพบจากการวิจัยทาง
 การศึกษาที่มีผู้จัดทำและเสนอผลงานไว้จนถึงปี พ.ศ. 2523 ให้มากที่สุดเท่าที่จะสา
 มารวบรวมได้ โดยมุ่งที่จะนำผลการวิจัยที่สำคัญๆ ในแง่มุมต่างๆ ของกระบวนการ
 จัดการศึกษามาเรียบเรียงเสนอเป็นข้อความรู้ และความคิดต่างๆ สำหรับผู้ที่สนใจ
 ใคร่รู้จะใคร่สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงความเคลื่อนไหวทางการศึกษาได้สะดวก
 โดยไม่ต้องไปเสียเวลากับการค้นหาจากผลการวิจัยเรื่องต่างๆ ที่ละเรื่อง ลักษณะ
 การเรียบเรียงผลสรุปจากการวิจัยเล่มนี้ได้พยายามที่จะหลอหลอมเชื่อมโยงความ
 ความคิดจากการวิจัยแต่ละเรื่องทีรวบรวมได้ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้สะดวก
 ต่อการอ่านและเพื่อให้ใคร่รู้ความรู้อุณหภูมิที่ผสมผสาน ครอบคลุมชัดเจนขึ้น ผู้ที่มุ่งจะ
 นำผลการค้นพบไปใช้ในการวางแผนและการปฏิบัติทางการศึกษาหรือเพื่อค้นหาแนว
 การศึกษาวิจัยที่ควรจะทำเพิ่มเติมก็จะสามารถศึกษาจากเอกสารนี้ได้ทันที..."
 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 1)

นับไ้ว่าการรวบรวมงานวิจัยในปัจจุบันมีความก้าวหน้าจากเดิมมากขึ้น
 จากการรวบรวมเป็นขัณฑ์แล้ววิเคราะห์เพื่อจำแนกประเภท พัฒนามาเป็นการ
 ประมวลผลงานวิจัยให้ใคร่รู้ความรู้อำนาจตามองค์ประกอบของการศึกษา อย่างไรก็ตาม
 ก็ตามการประมวลข้อความรู้เหล่านั้นเพียงแต่อาศัยวิธีการเรียบเรียง หลอหลอม
 เชื่อมโยง ความรู้อุณหภูมิจากการวิจัยใหม่มีความสัมพันธ์กัน ยังมีใคร่รู้การนำเอา
 เทคนิควิธีทางสถิติเชิงปริมาณมาช่วยในการสังเคราะห์งานวิจัยเลย ในขณะที่เทคน
 ิควิธีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณโดยอาศัยหลักสถิติขั้น ในต่างประเทศได้

เจริญก้าวหน้ามาพอสมควรแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2514 โดยกลุ่มของไลต์ และสมิธได้เขียนบทความเกี่ยวกับวิธีบูรณาการวรรณคดีที่เกี่ยวข้องและสรุปแนวคิดที่สำคัญไว้ว่า "สิ่งก้าวหน้าที่สำคัญอยู่ที่การตั้งเอาค่าสรุปของวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง ที่ศึกษาออกมาให้ได้อย่างเป็นระบบ" (Glass and Smith 1981: 14) แต่เทคนิควิธีการบูรณาการงานวิจัยที่เป็นระบบจริง ๆ นั้น ใ้รับการพัฒนาโดย จิน วี. แกลสเมื่อ พ.ศ. 2519 และให้ชื่อเทคนิควิธีบูรณาการงานวิจัยเชิงปริมาณนั้นว่า การวิเคราะห์แบบเมตาดา หรือ อภिवิเคราะห์ (Meta-analysis) คุณลักษณะที่สำคัญของการวิเคราะห์แบบเมตาดาได้แก่ การวิเคราะห์เชิงสถิติเกี่ยวกับการสรุปผลวิจัยของงานวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนมากๆ ซึ่งก็คือ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการใช้จำนวนและวิธีทางสถิติในการวางแผน ให้ชื่อ และจำแนกหรือคัดเลือกข้อมูลจำนวนมากๆ ที่มีลักษณะแบบบรรยายและเข้าใจยาก แล้วจัดการให้ข้อสรุปรวมที่มีลักษณะทั่วไป ซึ่งข้อสรุปรวมที่ได้นั้น อาจมีความจำเป็นต่อทะเลความแตกต่างของงานวิจัยบาง แต่ความแตกต่างที่ทะเลนั้นต้องไม่ส่งผลกระทบต่อข้อสรุปที่ได้

โดยเหตุที่ข้อความรู้ที่อาศัยวิธีเรียบเรียง หล่อหลอม เชื่อมโยงความรู้ ความคิดในลักษณะ เชิงบรรยายนั้นยังไม่มีลักษณะที่น่าเชื่อมั่นเพียงพอเพราะ ลักษณะกึ่งจาวจากความเที่ยงตรง ก็จะทำให้เกิดตัวอย่างของมิลเลอร์ (Glass 1981 : 18) ซึ่งได้สำรวจพบว่าได้มีบูรณาการงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง "ประโยชน์ของจิตวิทยาต่อการรักษาโรค" โดยเปรียบเทียบวิธีการรักษาโรค 2 แบบ คือ รักษาด้วยวิธีทางการแพทย์อย่าง เกี่ยว กับวิธีผสมผสานระหว่างการใช้วิธีการแพทย์กับวิธีทางจิตวิทยา การบูรณาการงานวิจัยด้วยวิธีเชิงบรรยายแบบเกิมนั้น ได้ผลสรุปที่แตกต่างกันถึง 3 แบบดังนี้ (Glass and Smith 1981 : 18)

1. วิธีผสมผสานนั้นโดย สติกว่าวิธีการรักษาทางการแพทย์ใดๆ อย่าง มีนัยสำคัญ
2. วิธีผสมผสานนั้นโดย สติกว่าวิธีการรักษาทางการแพทย์ใดๆ เพียง เล็กน้อยเท่านั้น
3. มีหลักฐานเพียงพอที่จะ สรุปได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีรักษาโรคทั้งสองวิธี

จากตัวอย่างนี้ทำให้เห็นว่าผลสรุปของการบูรณาการงานวิจัยเชิงบรรยายนั้นมีความแตกต่างอย่างไม่มีชื่อกจก มีทางเกี่ยวข้องที่จะบังคับบูรณาการงานวิจัยใหม่อง เช่น

เดียวกันคือ ต้องทำให้นิยามเป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีเทคนิคการบูรณาการงานวิจัยที่เป็นมาตรฐาน (Glass 1981 : 18 - 19)

สำหรับในประเทศไทยนั้นความตื่นตัวเรื่อง การบูรณาการงานวิจัยด้วยวิธีเชิงปริมาณนี้เพิ่งเริ่มมีมาเมื่อ 2 - 3 ปีมานี้ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็มีวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการบูรณาการงานวิจัยเชิงปริมาณที่ทำเสร็จแล้วเพียงเล่มเดียวเมื่อพ.ศ. 2527 คือวิทยานิพนธ์ของ มานิตย์ โทธิกุล เรื่อง "การวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยการสอนแบบโปรแกรมกับการสอนปกติ โดยใช้การวิเคราะห์แบบเมตตา"

สาเหตุที่ทำให้การบูรณาการงานวิจัยเชิงปริมาณในประเทศไทย ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรเพราะ (1) ระบบข้อมูลงานวิจัยยังไม่ทันสมัย ปัจจุบันยังคงจัดรวบรวมเป็นเอกสารตามหน่วยงานต่างๆโดยแต่ละสถาบันก็จัดรวบรวมงานวิจัยเฉพาะของสถาบันนั้น อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มที่ระบบข้อมูลงานวิจัยของประเทศไทย จะเจริญก้าวหน้าทัดเทียมระบบการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เช่นเดียวกับของต่างประเทศ เช่นระบบ ERIC (Educational Resource Information Center) เพราะเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2526 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้มีมติให้จัดทำศูนย์ประสานงานและปฏิบัติการของระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติด้วยการสนับสนุนจาก ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (Thailand National Development Education Center : NADEC) (อารุง จันทวานิช และเจษฎ์ อนุธรรมมงคล 2527 : 20-21)

(2) ขอบความรู้ในเรื่องเทคนิคการบูรณาการผลวิจัยเชิงปริมาณ ยังเผยแพร่ในประเทศไทยไม่มากเท่าที่ควร

โดยที่งานวิจัยด้านครุศึกษาในปัจจุบันสามารถทำการรวบรวมประชากรของงานวิจัยได้สมบูรณ์พอสมควรแล้ว เพราะหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการครุศึกษา ซึ่งมี 2 หน่วยงานใหญ่ คือ ทบวงมหาวิทยาลัย และ กระทรวงศึกษาธิการโดยมีกรมการฝึกหัดครูเป็นหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงนั้น ทางทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดทำมีการทำเอกสารรวบรวมรายชื่องานวิจัยที่จัดทำโดยหน่วยงานที่สังกัดทบวงฯตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมาทุกปีกระทั่งปัจจุบัน ชื่อเอกสารว่า "ประมวลงานวิจัยของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และวิทยานิพนธ์ของนิสิตบัณฑิต" แม้ว่าจะมีเพียงชื่องานวิจัยและชื่อผู้ทำโดยไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อเรื่องวิจัยแต่ก็มีประโยชน์

ในทางที่จะทำให้สามารถรวบรวมประชากรของงานวิจัยอย่างสะดวกและครบถ้วน และทางด้านการทรงศึกษาราชการโดยกรมการฝึกหัดครูก็ได้มีการจัดทำเอกสารรวบรวมบทความของงานวิจัยของข้าราชการในกรมการฝึกหัดครูซึ่งฉบับแรกได้เสร็จสมบูรณ์เมื่อพ.ศ. 2526 ชื่อเอกสารว่า "รวบรวมบทความของงานวิจัยและวิทยานิพนธ์สาขาวิชาการศึกษาของข้าราชการกรมการฝึกหัดครู" และที่สำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้รวบรวมงานวิจัยทางการศึกษาทั่วประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 แล้วและเนื่องจากผู้วิจัยมีแนวคิดกว้างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการครุศึกษานั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ควรสนใจเป็นพิเศษเพราะเกี่ยวข้องกับครูผู้ทำหน้าที่พัฒนาคนให้มีคุณภาพและคนที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยชี้ขาดในการทำให้ประเทศบรรลุผลในการพัฒนาหลังจากที่ได้มีแนวทางและนโยบายที่ถูกต้องแล้ว ประกอบกับสภาพการรวบรวมงานวิจัยทางการศึกษาที่ผ่านมายังไม่เคยมีการบูรณาการผลงานวิจัยด้านการศึกษาโดยเฉพาะ มีเพียงการบูรณาการผลงานวิจัยทางการศึกษาโดยรวมๆ และวิธีการบูรณาการยังขาดคุณภาพและขาดการจัดจำแนกประเภทให้สนองประโยชน์ต่อการครุศึกษาในเชิงระบบ ผู้วิจัยจึงได้สนใจทำการวิเคราะห์งานวิจัยด้านการศึกษาในประเทศไทยควบคู่การจัดจำแนกประเภทงานวิจัยในเชิงระบบและทำการบูรณาการผลวิจัยในเชิงปริมาณหรือเชิงบรรยายโดยขึ้นอยู่กับลักษณะของงานวิจัยว่าจะสามารถบูรณาการใ้ก่อผลวิธีใ้กันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหรือนำผลวิจัยด้านการศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย